ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

E. SHARPSTON

της 6ης Απριλίου 2006 [1]

1. Από την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως ανακύπτει, κατά κάποιο τρόπο από μια νέα σκοπιά, το ζήτημα σχετικά με το τι αποτελεί πράξη δεκτικής προσφυγής κατά το άρθρο 230 ΕΚ.

2. Πρόκειται για αποφάσεις που έλαβε η Επιτροπή να ασκήσει αγωγές αποζημιώσεως, στις Ηνωμένες Πολιτείες, κατά ορισμένων καπνοβιομηχανιών.

3. Το Πρωτοδικείο απέρριψε ως απαράδεκτη μια προσφυγή κατά των αποφάσεων αυτών, κυρίως με την αιτιολογία ότι αυτές στερούνταν δεσμευτικών εννόμων αποτελεσμάτων έναντι των ως άνω εταιριών. Οι προσφεύγουσες και νυν αναιρεσείουσες επικαλούνται τώρα πλάνη κατά την εκτίμηση των αποτελεσμάτων αυτών, προσβολή του δικαιώματός τους για μια αποτελεσματική δικαστική προστασία, εσφαλμένη εφαρμογή της νομολογίας σχετικά με τις προδήλως παράνομες πράξεις και παράβαση του άρθρου 292 ΕΚ.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

4. Το Συμβούλιο τονίζει μια συμπληρωματική διάσταση του ζητήματος: με το υπόμνημα παρεμβάσεως που κατέθεσε υποστήριξε ότι, μολονότι οι ενδιαφερόμενοι ιδιώτες ουδέποτε μπορούν να αμφισβητήσουν μια απόφαση όπως η υπό κρίση, οι λεγόμενοι προνομιούχοι προσφεύγοντες έχουν μια τέτοια δυνατότητα δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ, καθόσον η οικεία πράξη παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα έναντι αυτών.

Το άρθρο 230 ΕΚ

5. Σύμφωνα με τα τέσσερα πρώτα εδάφια του άρθρου 230 ΕΚ:

«Το Δικαστήριο ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων που εκδίδονται από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, από το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την ΕΚΤ, εκτός των συστάσεων και γνωμών και των πράξεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που παράγουν νομικά αποτελέσματα έναντι τρίτων.

Για τον σκοπό αυτό, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαίνεται επί προσφυγών που ασκούνται από κράτος μέλος, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή, λόγω αναρμοδιότητας, παραβάσεως ουσιώδους τύπου, παραβάσεως της παρούσας Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της ή λόγω καταχρήσεως εξουσίας.

Υπό τις αυτές προϋποθέσεις, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαίνεται επί προσφυγών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της ΕΚΤ, οι οποίες αποβλέπουν στη διατήρηση των προνομίων τους.

Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται με τις ίδιες προϋποθέσεις να ασκεί προσφυγή κατά των αποφάσεων που απευθύνονται σ' αυτό, καθώς και κατά αποφάσεων που, αν και εκδίδονται ως κανονισμοί ή αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, το αφορούν άμεσα και ατομικά.»

Τα πραγματικά περιστατικά

6. Στις 19 Ιουλίου 2000, στο πλαίσιο της προσπάθειας καταπολεμήσεως του λαθρεμπορίου τσιγάρων με προορισμό την Κοινότητα, η Επιτροπή υιοθέτησε την αρχή περί της ασκήσεως αγωγής, στις Ηνωμένες Πολιτείες, κατά ορισμένων αμερικανικών καπνοβιομηχανιών. Αποφάσισε να ενημερώσει σχετικά τα κράτη μέλη και εξουσιοδότησε τον Πρόεδρό της καθώς και ένα από τα μέλη της να δώσουν οδηγίες στη Νομική Υπηρεσία για να λάβει τα σχετικά αναγκαία μέτρα.

7. Όπως είχε προβλεφθεί, στις 3 Νοεμβρίου 2000 η Επιτροπή, ενεργώντας στο όνομα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών που είχε την εξουσία να αντιπροσωπεύει, άσκησε αγωγή ενώπιον του United States District Court, Eastern District of New York (στο εξής: District Court) κατά των εταιριών του ομίλου Reynolds Tobacco και κατά της εταιρίας Japan Tobacco Inc. [2] (στο εξής, συλλήβδην: καπνοβιομηχανίες). Η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι οι ως άνω καπνοβιομηχανίες εμπλέκονταν στο λαθρεμπόριο τσιγάρων με προορισμό την Κοινότητα και στη διανομή τους εντός του εδάφους της και ζήτησε την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη λόγω της απώλειας δασμών και φόρων προστιθεμένης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ). Το District Court απέρριψε την αγωγή της Επιτροπής.

8. Στις 25 Ιουλίου 2001 η Επιτροπή υιοθέτησε την αρχή περί της εκ νέου ασκήσεως αγωγής, στις Ηνωμένες Πολιτείες, εκ μέρους της Κοινότητας και τουλάχιστον ενός κράτους μέλους κατά των ίδιων εταιριών παραγωγής τσιγάρων, εξουσιοδοτώντας και πάλι τον Πρόεδρό της και ένα από τα μέλη της να δώσουν οδηγίες στη

2 — Μια άλλη εταιρία, η Philip Morris International Inc., ήταν επίσης εναγόμενη στη δίκη αυτή, προσφεύγουσα ενώπιον του Πρωτοδικείου και, αρχικά, αναιρείουσα στην υπό κρίση διαδικασία αναιρέσεως. Ωστόσο απέσυρε την αίτηση αναιρέσεως που είχε αρχικά υποβάλει.

Νομική Υπηρεσία να λάβει τα αναγκαία μέτρα προς τούτο. Κατόπιν αυτού ασκήθηκαν ενώπιον του District Court δύο ακόμη αγωγές, η μία τον Αύγουστο του 2001 και η άλλη τον Ιανουάριο του 2002· τη μεν πρώτη άσκησε η Επιτροπή ενεργούσα στο όνομα της Κοινότητας και των κρατών μελών που είχε την εξουσία να εκπροσωπεί, ενώ τη δεύτερη άσκησαν δέκα κράτη μέλη. Εκ νέου, οι ως άνω αγωγές απορρίφθηκαν [3].

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

9. Στα τέλη του 2000 και το 2001 οι καπνοβιομηχανίες άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Πρωτοδικείου [4] ζητώντας την ακύρωση των αποφάσεων της Επιτροπής να ασκήσει αγωγές κατά των ιδίων στις Ηνωμένες Πολιτείες (στο εξής: προσβαλλόμενες αποφάσεις) [5].

10. Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Κοινοβούλιο και εννέα κράτη μέλη, εξέθεσε ότι μια απόφαση περί κινήσεως ένδικης διαδικασίας δεν ήταν δεκτική προσφυγής δυνάμει του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ.

11. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε τον ισχυρισμό αυτό και απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη με απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2003 [6].

12. Το Πρωτοδικείο σημείωσε ότι είναι δεκτικά προσφυγής ακυρώσεως μόνον τα μέτρα που παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα ικανά να θίξουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας κατά τρόπο σαφή τη νομική του κατάσταση [7]. Το Πρωτοδικείο εξέτασε αν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις ικανοποιούσαν το κριτήριο αυτό.

13. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι, γενικά [8], η προσφυγή στη δικαιοσύνη έχει έννομα αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα αυτά όμως αφορούν κυρίως τη διαδικασία ενώπιον του επιληφθέντος δικαστή. Η άσκηση προσφυγής ή αγωγής ενώπιον δικαστηρίου είναι μεν αναγκαία πράξη προκειμένου να εκδοθεί δεσμευτική δικαστική απόφαση, αλλά δεν προσδιορίζει τις υποχρεώσεις των διαδίκων, δεδομένου ότι τούτο μπορεί να γίνει μόνο με την ίδια την απόφαση του επιληφθέντος δικαστή. Από την άσκηση ένδικης προσφυγής ή αγωγής μπορούν να απορρέουν κάποιες συνέπειες —όπως η διακοπή της παραγραφής ή η υποχρέωση καταβολής τόκων επί του αξιωθέντος ποσού—, αυτές

3 — Επιπλέον, η Επιτροπή και δέκα κράτη μέλη άσκησαν μια τέταρτη αγωγή στις 30 Οκτωβρίου 2002, μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Πρωτοδικείου στην υπό κρίση υπόθεση.

4 — Οι εν λόγω πέντε αγωγές ενώθηκαν στη συνέχεια και διατάχθηκε η συνεκδίκασή τους με διάταξη του προέδρου του δευτέρου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου της 31ης Ιανουαρίου 2002.

5 — Στις 9 Ιανουαρίου 2003 η Reynolds άσκησε μια ακόμη προσφυγή κατά της αποφάσεως της Επιτροπής «να ασκήσει τρίτη αγωγή στις 30 Οκτωβρίου 2002 [...], την οποία ανακοίνωσε η Επιτροπή με το δελτίο τύπου IP/05/1592 της 31ης Οκτωβρίου 2002» (υπόθεση T-6/03), η οποία εξακολουθεί να εκκρεμεί ενώπιον του Πρωτοδικείου και δεν αποτελεί αντικείμενο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

6 — T-377/00, T-379/00, T-380/00, T-260/01 και T-272/01, Philip Morris International κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-1).

7 — Βλ. τη σκέψη 77 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως που παραθέτει, μεταξύ άλλων, την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 2639, σκέψη 9), και τη διάταξη του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1991, C-117/91, Bosman κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-4837, σκέψη 13).

8 — Βλ. σκέψεις 79 έως 82 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

όμως δεν συνιστούν έννομα αποτελέσματα υπό την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ. Κατόπιν της ασκήσεως προσφυγής ή αγωγής το επιληφθέν δικαστήριο μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις επηρεάζουσες τη νομική κατάσταση του καθού ή του εναγομένου, αλλά το αποτέλεσμα αυτό δεν οφείλεται στον διάδικο που προσέφυγε ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Τέλος, η απόφαση περί προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου δεν έχει, καταρχήν, σκοπό την παραγωγή άλλων αποτελεσμάτων —με άλλα λόγια, δεν αποσκοπεί να παραγάγει η ίδια αποτελέσματα της δικαστικής αποφάσεως.

14. Εντούτοις [9], δεδομένου ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αφορούσαν δίκες ενώπιον αλλοδαπού δικαιοδοτικού οργάνου (ήτοι ενώπιον δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών) και όχι εντός της Κοινότητας, ήταν επίσης αναγκαίο να εξεταστεί αν αυτές είχαν άλλα οριστικά έννομα αποτελέσματα που μετέβαλαν, κατά τρόπο σαφή, τη νομική κατάσταση των καπνοβιομηχανιών, είτε στην κοινοτική έννομη τάξη είτε σε σχέση με το δίκαιο των Ηνωμένων Πολιτειών.

15. Πρώτον [10], οι καπνοβιομηχανίες υποστήριξαν ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις προσέβαλαν τη θεσμική ισορροπία, παράγοντας έννομα αποτελέσματα σε σχέση με την κατανομή των αρμοδιοτήτων που προβλέπει η Συνθήκη.

16. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι, με τις ως άνω αποφάσεις, η Επιτροπή είχε λάβει θέση όσον αφορά την αρμοδιότητά της. Ωστόσο, τούτο δεν είχε αυτοτελή σημασία σε σχέση με τις αποφάσεις αυτές και, επομένως, δεν είχε δεσμευτικό έννομο αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, σε αντίθεση με μια πράξη περί παροχής αρμοδιότητας, αυτό δεν επηρέασε την ισχύουσα κατανομή αρμοδιοτήτων. Και οι συστάσεις και οι γνώμες επίσης εκφράζουν τη θέση των κοινοτικών οργάνων περί ζητημάτων αρμοδιότητας, δεν παράγουν όμως από μόνες τους έννομα αποτελέσματα και, κατά συνέπεια, δεν είναι δεκτικές προσφυγής.

17. Ακόμη, οι προσβαλλόμενες πράξεις δεν μπορούν να έχουν δεσμευτικό έννομο αποτέλεσμα απλώς και μόνον λόγω της ελλείψεως αρμοδιότητας της Επιτροπής. Η βαρύτητα μιας προβαλλόμενης παραβάσεως ή η επίπτωσή της επί των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν μπορεί να δικαιολογήσει εξαίρεση από τους κανόνες περί του παραδεκτού που προβλέπει η Συνθήκη [11]. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά μια προβαλλόμενη προσβολή της θεσμικής ισορροπίας.

18. Όλως εξαιρετικώς, σε περίπτωση προδήλου ελλείψεως νομιμότητας, μπορεί να υπάρξει η δυνατότητα να αποτελέσει μια προπαρασκευαστική πράξη το αντικείμενο ένδικης προσφυγής. Ωστόσο, η νομολογία υπέρ της προτάσεως αυτής [12] είναι προγενέστερη από τη σαφή θέση την οποία έλαβε το

9 — Βλ. τη σκέψη 83 της αποφάσεως.

10 — Βλ. τις σκέψεις 85 έως 91 της αποφάσεως.

11 — Διάταξη του Δικαστηρίου της 10ης Μαΐου 2001, C-345/00 P, FNAB κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2001, σ. I-3811, σκέψεις 39 έως 42).

12 — Απόφαση IBM κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7, σκέψη 23, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Δεκεμβρίου 1992, Τ-10/92 έως Τ-12/92 και Τ-15/92, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2667, σκέψη 49).

Δικαστήριο στην υπόθεση FNAB κ.λπ. κατά Συμβουλίου, ενώ δεν υπάρχει νομολογία [13] δεχόμενη τη δυνατότητα ελέγχου κάποιας πράξεως στερούμενης εννόμων αποτελεσμάτων. Μια απόφαση που εξουσιοδοτεί τον αντιπρόεδρο της Επιτροπής να υπογράψει διεθνή συμφωνία είχε θεωρηθεί ως πράξη δεκτική προσφυγής [14], αλλά η επίμαχη συμφωνία στην ως άνω υπόθεση αποσκοπούσε στην παραγωγή εννόμων αποτελεσμάτων δημιουργώντας αμοιβαίες υποχρεώσεις, ενώ η παρεχόμενη εξουσία εν προκειμένω αφορούσε αποκλειστικά την άσκηση αγωγής ενώπιον του District Court.

19. Δεύτερον [15], οι καπνοβιομηχανίες υποστήριξαν ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις παρήγαγαν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα παρακάμπτοντας τις κοινοτικές και εθνικές διαδικασίες που διέπουν την είσπραξη φόρων και δασμών και τα μέτρα καταπολεμήσεως της απάτης, στερώντας τις με τον τρόπο αυτό από τις εγγυήσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο των εν λόγω διαδικασιών και υποβάλλοντάς τις στους κανόνες άλλης εννόμου τάξεως.

20. Το Πρωτοδικείο σημείωσε ότι κάθε δικαστήριο οφείλει να εφαρμόζει το δικό του δικονομικό δίκαιο και το ουσιαστικό δίκαιο που καθορίζουν οι κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, έκρινε όμως ότι οι έννομες συνέπειες που απορρέουν εξ αυτού δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι οφείλονται στον διάδικο που προσέφυγε ενώπιον της δικαιοσύνης. Η προσφυγή σε δικαστήριο που εφαρμόζει διαφορετικούς κανόνες δεν μεταβάλλει, αυτή καθαυτή, κατά τρόπο σαφή τη νομική κατάσταση των προσφευγουσών.

21. Ορισμένες αποφάσεις διαδικαστικής φύσεως ενδέχεται να επηρεάσουν δικαιώματα και υποχρεώσεις ουσιαστικής φύσεως. Στα σχετικά παραδείγματα, στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, περιλαμβάνονται οι αποφάσεις περί άρσεως της ασυλίας έναντι των προστίμων στον τομέα του ανταγωνισμού και εκείνες που αφορούν την κίνηση διαδικασίας εξετάσεως κρατικών ενισχύσεων, που μπορούν να υποχρεώσουν τα κράτη μέλη να μεταβάλουν τη συμπεριφορά τους. Εντούτοις, η έλλειψη μιας κοινοτικής διαδικασίας εισπράξεως φόρων και δασμών δεν είναι συγκρίσιμη με μια ρητά παρεχομένη ασυλία. Ναι μεν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια προσωρινή εκτίμηση της συμπεριφοράς των καπνοβιομηχανιών εκ μέρους της Επιτροπής, τούτο όμως δεν μετέβαλε τις υποχρεώσεις τους ούτε τις υποχρέωσε να μεταβάλουν τις πρακτικές τους.

22. Άλλες αποφάσεις διαδικαστικής φύσεως είναι δεκτικές προσφυγής διότι θίγουν τα διαδικαστικά δικαιώματα των διαδίκων —για παράδειγμα, μια απόφαση περί αναστολής μιας διοικητικής διαδικασίας βάσει του κανονισμού 17 και περί κινήσεως διαδικασίας λόγω παραβάσεως. Εν προκειμένω, εντούτοις, οι καπνοβιομηχανίες δεν θα είχαν κανένα διαδικαστικό δικαίωμα αν είχε ασκηθεί προσφυγή λόγω παραβάσεως. Κατά συνέπεια, δεν θα μπορούσαν να στερηθούν από τέτοια δικαιώματα. Επιπλέον, ελλείψει

13 — Οι καπνοβιομηχανίες παρέθεσαν τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 1991, C-303/90, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-5315), και της 12ης Μαΐου 1998, C-170/96, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1998, σ. I-2763).

14 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Αυγούστου 1994, C-327/91, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-3641).

15 — Βλ. τις σκέψεις 92 έως 106 της αποφάσεως.

κοινοτικής αρμοδιότητας προς είσπραξη των σχετικών φόρων και δασμών, δεν υφίσταντο εγγυήσεις του κοινοτικού δικαίου από τις οποίες να μπορούν να στερηθούν οι καπνοβιομηχανίες.

23. Ναι μεν οι εθνικές διαδικασίες που εφαρμόζονται για την είσπραξη φόρων και δασμών ή οι διαδικασίες καταπολεμήσεως της απάτης μπορούν να περιορίσουν την ευθύνη του ενδιαφερομένου ή να παράσχουν διαδικαστικές εγγυήσεις, οι καπνοβιομηχανίες όμως δεν υποστήριξαν ότι παρακάμφθηκαν ή καταστρατηγήθηκαν κάποιες συγκεκριμένες διαδικασίες λόγω της ασκήσεως αγωγών ενώπιον του District Court ή ότι είχαν κινηθεί τέτοιες διαδικασίες σε βάρος τους.

24. Το District Court ασφαλώς δεν μπορούσε να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ. Όμως, τούτο είναι συνέπεια των δικών του δικονομικών κανόνων και όχι έννομο αποτέλεσμα υπό την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ. Εν πάση περιπτώσει, το άρθρο 234 ΕΚ αφορά το δικαίωμα ή την υποχρέωση των δικαστηρίων των κρατών μελών να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο. Δεν παρέχει κανένα δικαίωμα στους διαδίκους να προσφεύγουν στο Δικαστήριο.

25. Κατά συνέπεια, οι προσβαλλόμενες πράξεις δεν παρήγαγαν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα στην κοινοτική έννομη τάξη υποβάλλοντας τις καπνοβιομηχανίες σε άλλη έννομη τάξη ή μεταβάλλοντας τη νομική τους κατάσταση από ουσιαστικής ή δικονομικής απόψεως.

26. Το Πρωτοδικείο εξέτασε στη συνέχεια τα αποτελέσματα της ασκήσεως αγωγών βάσει της εννόμου τάξεως των Ηνωμένων Πολιτειών [16].

27. Δέχθηκε ότι η άσκηση αγωγών ενώπιον του District Court είχε συνέπειες, όπως ισχυρίστηκαν οι καπνοβιομηχανίες, απορρέουσες τόσο από το δικονομικό δίκαιο όσο και από τους κανόνες του ουσιαστικού δικαίου. Εξέτασε τις συνέπειες αυτές ως ακολούθως.

28. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι τα δικονομικά αποτελέσματα δεν ήταν διαφορετικά από εκείνα που σχετίζονται αναγκαστικά με την προσφυγή ενώπιον κάθε δικαστηρίου ή ότι αφορούσαν μόνον πραγματικά γεγονότα. Έτσι, οι καπνοβιομηχανίες όφειλαν να υποβληθούν σε δαπάνες προς υπεράσπισή τους.

16 — Στις σκέψεις 109 έως 118 της αποφάσεως.

29. Μια διαταγή αποκαλύψεως πραγματικών στοιχείων ή εγγράφων θα μπορούσε να έχει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, τα αποτελέσματα αυτά όμως θα απέρρεαν από την αυτόνομη άσκηση των εξουσιών που διαθέτει το District Court και όχι από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις καθαυτές. Η Κοινότητα δεν δεσμευόταν νομικά από το περιεχόμενο των αγωγών απλώς και μόνον διότι το District Court μπορούσε να επιβάλει κυρώσεις αν οι αγωγές αυτές είχαν ασκηθεί καταχρηστικώς, επιπολαίως ή κακοβούλως· μια συμπεριφορά που μπορεί να κολαστεί από τον δικαστή δεν μπορεί να εξομοιωθεί με πράξη έχουσα δεσμευτικά αποτελέσματα.

30. Οι καπνοβιομηχανίες θα θίγονταν μεν από μια καταδικαστική σε βάρος τους απόφαση, αλλά οι αποφάσεις περί κινήσεως διαδικασίας δεν καθόρισαν καθαυτές την ύπαρξη της ευθύνης τους. Αν οι αποφάσεις της Επιτροπής να ασκήσει αγωγή αποκάλυψαν στις καπνοβιομηχανίες ότι μπορούσε να εκδοθεί δικαστική απόφαση σε βάρος τους, τούτο δεν αποτελούσε έννομο αποτέλεσμα αλλά πραγματικό στοιχείο, όπως ήταν η κατηγορία περί επιδείξεως εγκληματικής συμπεριφοράς και όλες οι ενδεχόμενες συνέπειες για τις μετοχές τους στο χρηματιστήριο.

31. Η ασυλία που χορηγείται όσον αφορά αγωγή λόγω δυσφημίσεως βάσει των συκοφαντικών ισχυρισμών που προβάλλονται στο πλαίσιο της δίκης ήταν απόρροια του δικαίου των Ηνωμένων Πολιτειών και δεν μπορεί να αποδίδεται στην Επιτροπή. Η δημοσίευση στο Διαδίκτυο των καταγγελιών της Επιτροπής από το District Court, που ενεργούσε στο πλαίσιο της ασκήσεως των εξουσιών του, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με απόφαση της Επιτροπής αίρουσα την απαγόρευση χρησιμοποιήσεως εγγράφου στο πλαίσιο δίκης ενώπιον εθνικού δικαστηρίου.

32. Τέλος[17], το Πρωτοδικείο εξέτασε τα επιχειρήματα των καπνοβιομηχανιών περί της ανάγκης εξασφαλίσεως μιας αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

33. Κατά τις αναιρεσείουσες εταιρίες, το απαράδεκτο των προσφυγών τους είχε ως αποτέλεσμα να τις στερήσει από κάθε δικαίωμα προσβολής των προσβαλλομένων πράξεων. Δεδομένου ότι το επιληφθέν δικαστήριο βρισκόταν εντός τρίτου κράτους και δεν υφίστατο μεταγενέστερη πράξη ενός κοινοτικού οργάνου, ούτε τα κοινοτικά δικαστήρια ούτε εκείνα των κρατών μελών θα μπορούσαν να αποφανθούν επί της νομιμότητας των ενεργειών της Επιτροπής.

34. Το Πρωτοδικείο σημείωσε ότι η πρόσβαση στον δικαστή είναι ένα από τα συστατικά στοιχεία μιας κοινότητας δικαίου, το οποίο διασφαλίζεται με ένα πλήρες σύστημα προσφυγών και διαδικασιών ελέγχου της νομιμότητας των πράξεων των κοινοτικών οργάνων[18] και προέρχεται από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των

17 — Στις σκέψεις 120 έως 124 της αποφάσεως.

18 — Απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, 294/83, Les Verts κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1986, σ. 1339, σκέψη 23).

κρατών μελών και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών [19], καθώς και ότι το δικαίωμα πραγματικής και αποτελεσματικής προσφυγής επαναλαμβάνεται στον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως [20].

35. Ωστόσο, οι πολίτες δεν στερούνται της προσβάσεως στον δικαστή λόγω του γεγονότος ότι μια ενέργεια που δεν έχει τον χαρακτήρα αποφάσεως δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως, δεδομένου ότι εξακολουθεί να είναι δυνατή η αγωγή αποζημιώσεως [21].

36. Μολονότι είναι επιθυμητό να διαθέτουν οι ιδιώτες ένα μέσο παροχής ένδικης προστασίας κατά βλαπτικών για τα συμφέροντά τους ενεργειών των κοινοτικών οργάνων οι οποίες δεν έχουν τον χαρακτήρα αποφάσεως, η Συνθήκη δεν προβλέπει κάτι τέτοιο. Δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να υποκαταστήσει την κοινοτική νομοθετική εξουσία μεταβάλλοντας το θεσπισθέν σύστημα των μέσων παροχής ένδικης προστασίας και περί των σχετικών διαδικασιών [22].

Εξέταση της αιτήσεως αναιρέσεως

37. Οι καπνοβιομηχανίες προβάλλουν πέντε λόγους προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως: εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 230 ΕΚ υπό την έννοια ότι i) οι προσβαλλόμενες αποφάσεις και ii) η άσκηση αγωγών στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν παρήγαγαν έννομα αποτελέσματα· iii) προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος προς εξασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας· iv) εσφαλμένη εφαρμογή και ερμηνεία της νομολογίας περί της δυνατότητας αμφισβητήσεως προδήλως παρανόμων μέτρων και v) παράβαση του άρθρου 292 ΕΚ.

38. Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από οκτώ κράτη μέλη [23], το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, υποστηρίζει ότι οι προβαλλόμενοι λόγοι στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως είναι απαράδεκτοι ή/και αβάσιμοι.

Το παραδεκτό της αιτήσεως αναιρέσεως

39. Η Επιτροπή και η Δημοκρατία της Φινλανδίας προβάλλουν ένσταση απαραδέκτου του πρώτου, του δευτέρου και του τετάρτου λόγου αναιρέσεως, την οποία και θα εξετάσω σε εύθετο χρόνο.

19 — Απόφαση της 15ης Μαΐου 1986, 222/84, Johnston (Συλλογή 1986, σ. 1651, σκέψη 18)· άρθρα 6 και 13 της εν λόγω Συμβάσεως.

20 — ΕΕ 2000, C 364, σ. 1· άρθρο 47.

21 — Κατά τα άρθρα 235 ΕΚ και 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ.

22 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουνίου 2000, Τ-172/98, Τ-175/98 έως Τ-177/98, Salamander κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (Συλλογή 2000, σ. II-2487, σκέψη 75).

23 — Τη Γερμανία, την Ισπανία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και την Πορτογαλία.

40. Ωστόσο, ένα ενδεχομένως πιο θεμελιώδες ζήτημα ανέκυψε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση όταν, σε απάντηση σε ερώτηση του Δικαστηρίου επί της εξελίξεως της δίκης στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής δήλωσε: «Τέλειωσε. Κέρδισαν».

41. Όπως φαίνεται, οι αγωγές που είχαν ασκηθεί κατ' εφαρμογήν των προσβαλλομένων αποφάσεων ολοκλήρωσαν την πορεία τους [24]. Οι αγωγές της Επιτροπής απορρίφθηκαν και δεν υφίσταται κανένα ένδικο μέσο κατόπιν της αποφάσεως του Ανωτάτου Δικαστηρίου (Supreme Court) των Ηνωμένων Πολιτειών της 9ης Ιανουαρίου 2006.

42. Σε τι λοιπόν μπορεί να χρησιμεύσει η παρούσα αίτηση αναιρέσεως; Αν οι καπνοβιομηχανίες δικαιωθούν, η υπόθεση θα πρέπει να παραπεμφθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου. Όμως, με τις αρχικές προσφυγές ζητείτο μόνον η ακύρωση των αποφάσεων περί προσφυγής στη δικαιοσύνη. Οι εν λόγω αποφάσεις έχουν τώρα εξαντλήσει όλα τα αποτελέσματά τους, είτε τα αποτελέσματα αυτά είναι νομικώς δεσμευτικά είτε όχι, υπό την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ. Ακόμα και αν η έκβαση της δίκης στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν οδήγησε σε πλήρη ικανοποίηση των καπνοβιομηχανιών στον τομέα των δικαστικών εξόδων, με τις ασκηθείσες σε πρώτο βαθμό προσφυγές δεν ζητείτο αποκατάσταση κάποιας ζημίας, ενώ η ακύρωση των προσβαλλομένων αποφάσεων δεν θα αποτελούσε ουσιώδη προϋπόθεση προκειμένου να ζητηθεί μια τέτοια αποκατάσταση [25].

43. Το Δικαστήριο μπορεί αυτεπαγγέλτως να αποφασίζει ότι διάδικος δεν έχει συμφέρον για την άσκηση αναιρέσεως ή τη συνέχιση της εκδικάσεώς της εκτός αν η αίτηση αναιρέσεως μπορεί να ωφελήσει τον διάδικο που την άσκησε, με το αποτέλεσμά της [26]. Εν προκειμένω, εκ πρώτης όψεως, ελλείπει ένα τέτοιο όφελος.

44. Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι το έννομο συμφέρον προς αμφισβήτηση κοινοτικής αποφάσεως δεν μπορεί να αποκλείεται με την αιτιολογία ότι η απόφαση αυτή έχει ήδη εκτελεστεί κατά τον χρόνο ασκήσεως της προσφυγής· η ακύρωση της εν λόγω αποφάσεως μπορεί αυτή καθαυτή να έχει έννομες συνέπειες, ιδίως με την αποφυγή της επαναλήψεως της καταγγελλόμενης πρακτικής [27].

45. Κατά συνέπεια, έστω και αν αυτές καθαυτές οι προσβαλλόμενες αποφάσεις εξάντλησαν όλα τα αποτελέσματά τους έναντι των καπνοβιομηχανιών, δεν προτείνω να απορριφθεί ως απαράδεκτη η αίτηση αναιρέσεως για τον λόγο αυτό. Μπορεί να υφίσταται ακόμη συμφέρον προς αποφυγή

24 — Από όσα ελέχθησαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι η αγωγή που ασκήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2002 εξακολουθεί να εκκρεμεί, μολονότι δεν έχει διευκρινιστεί αν βασιζόταν σε μία από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις (βλ. υποσημειώσεις 3 και 5 ανωτέρω).

25 — Βλ., περαιτέρω, σημεία 73 επ. των προτάσεών μου.

26 — Βλ., για παράδειγμα, τις αποφάσεις της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-19/93 P, Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. I-3319, σκέψη 13), και της 13ης Ιουλίου 2000, C-174/99 P, Κοινοβούλιο κατά Richard (Συλλογή 2000, σ. I-6189, σκέψη 33), και τη διάταξη της 19ης Ιανουαρίου 2006, C-82/04 P, Audi κατά ΓΕΕΑ (μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψεις 19 επ.).

27 — Απόφαση της 24ης Ιουνίου 1986, 53/85, AKZO Chemie κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 1965, σκέψη 21).

περαιτέρω δικών, ενώ εξακολουθεί να εκκρεμεί ενώπιον του Πρωτοδικείου μία ακόμη προσφυγή που άσκησε η Reynolds προς αμφισβήτηση αποφάσεως να ασκηθεί αγωγή κατά της ίδιας στις Ηνωμένες Πολιτείες [28].

46. Θα εξετάσω λοιπόν διαδοχικά τους λόγους που προβάλλονται στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως. Γενικά, πρέπει να καταστεί σαφές ότι οι καπνοβιομηχανίες δεν αμφισβητούν την παγιωμένη αρχή κατά την οποία μια προσφυγή ακυρώσεως δεν μπορεί να στρέφεται παρά μόνον κατά μέτρων που παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα έναντι του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας κατά τρόπο σαφή τη νομική του κατάσταση. Οι ως άνω εταιρίες επιζητούν να αποδείξουν ότι τα αποτελέσματα αυτά υφίσταντο ήδη ή/και ότι λόγω της υπάρξεως νέων περιστατικών η προσφυγή τους έπρεπε να κριθεί παραδεκτή με βάση άλλους εξαιρετικούς λόγους.

Πρώτος λόγος αναιρέσεως: εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 230 ΕΚ υπό την έννοια ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις δεν παρήγαγαν έννομα αποτελέσματα

47. Ο λόγος αυτός περιλαμβάνει πέντε σκέλη, τα οποία, κατά την Επιτροπή και (για τέσσερα σκέλη) κατά τη Φινλανδία, είναι απαράδεκτα επειδή αποτελούν απλή επανάληψη των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν πρωτοδίκως.

28 — Βλ. υποσημείωση 5 των προτάσεών μου.

48. Ναι μεν τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι καπνοβιομηχανίες μπορούν να συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό με τα προβληθέντα πρωτοδίκως, τούτο όμως δεν μπορεί αυτό καθαυτό να τα καταστήσει απαράδεκτα στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως. Αυτό που έχει σημασία είναι το αν οι αναιρεσείουσες επικαλούνται ειδικά νομικά σφάλματα σε σαφώς συγκεκριμένα χωρία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως [29]. Εν προκειμένω, πιστεύω ότι είναι βέβαιο ότι τα ως άνω επιχειρήματα ικανοποιούν το κριτήριο αυτό και προτείνω να εξεταστούν.

Έλεγχος των αποφάσεων περί ασκήσεως των αγωγών

49. Κατά τις καπνοβιομηχανίες, το Πρωτοδικείο πλανήθηκε εκτιμώντας στη σκέψη 79 της αποφάσεώς του ότι, καταρχήν, μια απόφαση περί ασκήσεως αγωγής δεν μπορεί να προσβληθεί. Κάτι τέτοιο είναι δυνατό, κατ' αυτές, μόνον όταν τα οικεία μέτρα αποτελούν μέρος μιας διαδικασίας καταλήγουσας σε μεταγενέστερη απόφαση η οποία θα είναι και η ίδια ικανή να αποτελέσει το αντικείμενο δικαιοδοτικού ελέγχου στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, όταν μπορούν να εξεταστούν ζητήματα προγενέστερης ελλείψεως νομιμότητας ή αρμοδιότητας [30].

29 — Βλ., για παράδειγμα, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-5291, σκέψεις 34 και 35), και της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-76/01 P, Eurocoton κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2003, σ. I-10091, σκέψεις 46 και 47).

30 — Βλ. τις αποφάσεις IBM κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7, σκέψη 20, και της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, C-191/95, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1998, σ. I-5449, σκέψη 44).

50. Όμως, κατά την άποψή μου, τούτο δεν αντιστοιχεί προς τον τρόπο με τον οποίο το Πρωτοδικείο αιτιολόγησε το συμπέρασμά του στο σχετικό χωρίο. Κατέληξε στο σχετικό συμπέρασμα διότι μια τέτοια απόφαση «δεν μεταβάλλει [...] αυτή καθεαυτή, την επίδικη νομική κατάσταση». Συμμερίζομαι στο σημείο αυτό την ανάλυση στην οποία προέβησαν το Βασίλειο της Ισπανίας και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζοντας ότι οι προπαρασκευαστικές πράξεις δεν μπορούν να προσβάλλονται για τον λόγο ακριβώς αυτό και όχι διότι αποτελούν μέρος μιας διαρκούς διαδικασίας —οπότε η ακολουθητέα αρχή είναι η ίδια όπως και για τις επιβεβαιωτικές πράξεις, τις ανακοινώσεις, τις γνωμοδοτήσεις, τις εκθέσεις και τις πράξεις εσωτερικής οργανώσεως.

51. Είναι επίσης πρόδηλο ότι το Πρωτοδικείο όντως εξέτασε στη συνέχεια λεπτομερώς αν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις παρήγαγαν κρίσιμα έννομα αποτελέσματα.

52. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα αυτό δεν είναι βάσιμο.

Εσφαλμένη εφαρμογή της νομολογίας σε μια μοναδική κατάσταση

53. Κατά τις καπνοβιομηχανίες, το Πρωτοδικείο παρέλειψε να προσαρμόσει την εκ μέρους του εφαρμογή της νομολογίας στις πρωτοεμφανιζόμενες περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, όπου ήταν αδύνατος ο εκ μέρους των κοινοτικών δικαστηρίων έλεγχος πράξεων ή συνεπειών πράξεων μεταγενέστερων της λήψεως των προσβαλλομένων αποφάσεων, με τον κίνδυνο να είναι σε θέση τα κοινοτικά όργανα να κινούν ένδικες διαδικασίες εκφεύγουσες του πλαισίου της κοινοτικής εννόμου τάξεως επί οποιουδήποτε ζητήματος και υπό οποιεσδήποτε συνθήκες.

54. Ωστόσο, το επιχείρημα αυτό αποτελεί απλώς μια εισαγωγή στα τρία άλλα σκέλη του υπό κρίση λόγου και δεν αξίζει να εξεταστεί αυτοτελώς.

Έλλειψη συστήματος υποβολής προδικαστικού ερωτήματος

55. Κατά την άποψη των καπνοβιομηχανιών, το Πρωτοδικείο παρερμήνευσε τη νομολογία εκτιμώντας στη σκέψη 105 της αποφάσεώς του ότι κανένα έννομο αποτέλεσμα δεν απέρρεε από την ανυπαρξία δυνατότητας υποβολής προδικαστικού ερωτήματος επί της αρμοδιότητας της Επιτροπής να λάβει τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, σε αντίθεση με αυτό που θα συνέβαινε αν η Επιτροπή ασκούσε αγωγή ενώπιον δικαστηρίων κράτους μέλους.

56. Συμφωνώ με την ανάλυση του Πρωτοδικείου κατά την οποία το γεγονός ότι το District Court πρέπει να ενεργήσει βάσει των δικών του διαδικασιών και αρμοδιοτήτων δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί

έννομο αποτέλεσμα της αποφάσεως περί ασκήσεως αγωγής ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου. Πιστεύω ότι η βαθύτερη αιτίαση που κρύβεται πίσω από το επιχείρημα αυτό μπορεί να έχει περισσότερη σημασία σε σχέση με τον τρίτο λόγο σχετικά με το δικαίωμα προς εξασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

Επιλογή της διαδικασίας

57. Οι καπνοβιομηχανίες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο εφάρμοσε εσφαλμένα τη νομολογία —ειδικότερα την απόφαση Ισπανία κατά Επιτροπής[31]— υπό την έννοια ότι, άπαξ και επιλεγεί μια δικαστική οδός (εν προκειμένω, μια δίκη στις Ηνωμένες Πολιτείες) σε σχέση με μιαν άλλη (δίκη εντός της Κοινότητας), η απόφαση που συγκεκριμενοποιεί την επιλογή αυτή παράγει έννομα αποτελέσματα.

58. Συμφωνώ με την Ισπανική Κυβέρνηση ότι το αποφασιστικό στοιχείο στην απόφαση Ισπανία κατά Επιτροπής δεν ήταν η επιλογή μιας συγκεκριμένης διαδικασίας αλλά το γεγονός ότι η κίνηση της διαδικασίας αυτής συνεπαγόταν εκτίμηση εκ μέρους της Επιτροπής η οποία παρήγαγε έννομα αποτελέσματα έναντι της προσφεύγουσας[32]. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την υπόθεση Cimenteries κ.λπ. κατά Επιτροπής[33], περί της οποίας έγινε επίσης λόγος στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως.

59. Επομένως, το επιχείρημα αυτό στηρίζεται επί εσφαλμένης βάσεως.

Οριστική διαπίστωση της αρμοδιότητας της Επιτροπής

60. Οι καπνοβιομηχανίες ισχυρίζονται ότι το Πρωτοδικείο παρέλειψε να αναγνωρίσει τα έννομα αποτελέσματα που απορρέουν από τη θέση την οποία λαμβάνει η Επιτροπή όσον αφορά την αρμοδιότητά της. Η Επιτροπή δεν μπορούσε να ενεργήσει, κατ' αυτές, παρά μόνον αν μια πράξη του παραγώγου δικαίου την εξουσιοδοτούσε να κινήσει τις επίμαχες ένδικες διαδικασίες. Επομένως, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις είχαν τα ίδια έννομα αποτελέσματα όπως και μια πράξη του παραγώγου δικαίου, επιτρέποντας μάλιστα να υποβληθεί η Κοινότητα σε δαπάνες για τις ανάγκες των επίμαχων ένδικων διαδικασιών[34]. Υποκαθιστώντας μια πράξη του πρωτογενούς ή του παραγώγου δικαίου μεταβάλλουσα την κατανομή των αρμοδιοτήτων που ορίζει η Συνθήκη, οι εν λόγω αποφάσεις αποσκοπούσαν στην τροποποίηση της εν λόγω κατανομής αρμοδιοτήτων, κατάσταση η οποία είναι συγκρίσιμη με εκείνη της υποθέσεως Γαλλία κατά Επιτροπής[35].

61. Θεωρώ ότι είναι ευρηματικό το επιχείρημα των αναιρεσειουσών κατά το οποίο μια απόφαση σχετικά με την ανάληψη μιας οποιασδήποτε δράσεως έχει έννομα αποτελέσματα διότι παρέχει στον ενεργούντα

31 — Απόφαση της 30ής Ιουνίου 1992, C-312/90, (Συλλογή 1992, σ. I-4117).

32 — Βλ., ειδικότερα, σκέψεις 12 έως 17 της αποφάσεως αυτής.

33 — Απόφαση της 15ης Μαρτίου 1967, 8/66 έως 11/66 (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 489).

34 — Βλ. τη διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, C-239/96 R και C-240/96 R, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-4475).

35 — Απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 1990, C-366/88 (Συλλογή 1990, σ. I-3571).

σιωπηρώς τη νομική εξουσία να λάβει τα οικεία μέτρα. Εντούτοις, η ευρηματικότητα αυτή στηρίζεται σε σόφισμα, διότι η Επιτροπή δεν χρειάζεται να έχει νομική εξουσία για να λάβει απόφαση στερούμενη εννόμων αποτελεσμάτων. Ή, πιο συγκεκριμένα σε σχέση με την υπό κρίση υπόθεση, αν ένα κοινοτικό όργανο παρέχει εις εαυτό τη νομική εξουσία προς έκδοση αποφάσεως στερούμενης εννόμων αποτελεσμάτων έναντι συγκεκριμένου προσώπου, η εν λόγω παροχή εξουσίας δεν μπορεί ούτε και αυτή να έχει έννομα αποτελέσματα έναντι του ως άνω προσώπου. Το σημείο αφετηρίας (και, στην περίπτωση αυτή, το κύριο εμπόδιο) είναι η ίδια η απόφαση και όχι η απόφαση περί λήψεως αποφάσεως.

62. Όσον αφορά τη χρησιμοποίηση πιστώσεων του προϋπολογισμού, συμφωνώ με την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ότι η οικονομική πτυχή είναι καθαρά δευτερεύουσας σημασίας στις προσβαλλόμενες αποφάσεις. Συμμερίζομαι τη θέση του Κοινοβουλίου κατά την οποία η Επιτροπή διαθέτει επαρκή αρμοδιότητα σύμφωνα με το άρθρο 211 ΕΚ για να προβαίνει σε τέτοιες δαπάνες προκειμένου να μεριμνά για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου και, δυνάμει του άρθρου 274 ΕΚ, προς εκτέλεση του προϋπολογισμού με δική της ευθύνη.

63. Στην υπόθεση Γαλλία κατά Επιτροπής, το ζήτημα της προβαλλόμενης αναρμοδιότητας της Επιτροπής κρίθηκε στο μέρος της αποφάσεως επί της ουσίας και όχι στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξετάσεως του παραδεκτού [36].

36 — Βλ., ειδικότερα, τις σκέψεις 7 έως 13 της εν λόγω προαναφερθείσας αποφάσεως. Όσον αφορά ένα άλλο ζήτημα σχετικά με την ένσταση αναρμοδιότητας, βλ. τα σημεία 94 επ. των προτάσεών μου.

64. Εκτιμώ κατά συνέπεια ότι από κανένα από τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι καπνοβιομηχανίες στο πλαίσιο του πρώτου λόγου δεν προκύπτει η ύπαρξη νομικών σφαλμάτων στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

Δεύτερος λόγος: εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 230 ΕΚ υπό την έννοια ότι η άσκηση αγωγών στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν παρήγαγε δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα

65. Οι καπνοβιομηχανίες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο κακώς συνήγαγε, στη σκέψη 105 της αποφάσεώς του ότι το District Court μπορούσε να καλύψει την έλλειψη συστήματος υποβολής προδικαστικού ερωτήματος εφαρμόζοντας το ίδιο το κοινοτικό δίκαιο· στην πραγματικότητα, η θεωρία της «Act of State» —κατά την οποία τα αμερικανικά δικαστήρια δεν ελέγχουν πράξεις οργάνου αλλοδαπού κράτους— σήμαινε ότι το εν λόγω δικαστήριο πιθανότατα δεν επρόκειτο να αποφανθεί επί της αρμοδιότητας της Επιτροπής να ασκήσει αγωγή στις Ηνωμένες Πολιτείες.

66. Κατά την Επιτροπή και τη Φινλανδική Κυβέρνηση, πρόκειται για προβολή εντελώς νέου ισχυρισμού, ο οποίος είναι επομένως απαράδεκτος. Οι καπνοβιομηχανίες διατείνονται εντούτοις ότι στηρίχθηκαν στη θεωρία της «Act of State», τουλάχιστον κατ'

ουσίαν, στην ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία. Κατά την άποψή μου, τον ισχυρισμό τους αυτό επιρρωννύει η σκέψη 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως [37], έστω και αν η θεωρία αυτή δεν αναφέρεται ονομαστικά.

67. Συναφώς, το γεγονός ότι οι ίδιες οι καπνοβιομηχανίες χρησιμοποίησαν τη λέξη «πιθανότατα» αναπτύσσοντας το επιχείρημά τους στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως καθιστά άνευ ερείσματος το εν λόγω επιχείρημα. Η ύπαρξη κάποιου βαθμού πιθανότητας σημαίνει ότι, ανεξάρτητα από τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των αποτελεσμάτων αν αυτά συγκεκριμενοποιηθούν, τα αποτελέσματα αυτά δεν μπορεί να είναι αποτελέσματα της αρχικής αποφάσεως αλλά αποκλειστικά εκείνα ενός γεγονότος που επήλθε στο μεταξύ. Εντούτοις, με τον λόγο αυτό οι αναιρεσείουσες επικαλούνται ρητά την ύπαρξη δεσμευτικών εννόμων αποτελεσμάτων απορρεόντων από την άσκηση των αγωγών.

Τρίτος λόγος: Προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος προς εξασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας

68. Ο λόγος αυτός παραπέμπει στη σκέψη 123 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία «οι πολίτες δεν στερούνται της προσβάσεως στον δικαστή λόγω του γεγονότος ότι μια συμπεριφορά που στερείται χαρακτήρα αποφάσεως δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο της προσφυγής ακυρώσεως, δεδομένου ότι η αγωγή εξ εξωσυμβατικής ευθύνης [...] παραμένει δυνατή, αν μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί να στοιχειοθετήσει ευθύνη της Κοινότητας».

69. Οι καπνοβιομηχανίες ισχυρίζονται ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη λαμβάνοντας ως κριτήριο την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και όχι την ύπαρξη πραγματικής και αποτελεσματικής προσφυγής [38]. Ακόμη, το Δικαστήριο δεν μνημονεύει την προβλεπόμενη από το άρθρο 288 ΕΚ αγωγή αποζημιώσεως στο πλαίσιο ενός πλήρους συστήματος μέσων παροχής ένδικης προστασίας [39]. Επίσης, η δυνατότητα ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως δεν μπορεί πάντοτε να συνιστά αποτελεσματική δικαστική προστασία. Οι καπνοβιομηχανίες επιδιώκουν να προστατευθούν από την άσκηση αγωγής κατ' αυτών, προβάλλοντας την αιτιολογία ότι η Επιτροπή δεν είναι αρμόδια για την άσκηση της. Όμως, η αναρμοδιότητα αυτή δεν γεννά η ίδια κάποια ευθύνη οδηγούσα σε υποχρέωση προς αποζημίωση. Κανονικά, η αδυναμία ασκήσεως ευθείας προσφυγής ή αγωγής συνεπάγεται τη δυνατότητα υποβολής προδικαστικού ερωτήματος. Εν προκειμένω δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Ακόμα και αν το District Court αποφαινόταν επί της αρμοδιότητας της Επιτροπής, δεν θα μπορούσε να παράσχει αποτελεσματική δικαστική προστασία, στερούμενο των γνώσεων και της πείρας που απαιτούνται προς εκδίκαση θεμελιωδών ζητημάτων του κοινοτικού συνταγματικού δικαίου.

37 — «Κατά την άποψή τους, το District Court δεν είναι αρμόδιο να επιληφθεί του ζητήματος της αρμοδιότητας της Επιτροπής που τίθεται στο πλαίσιο των υπό κρίση προσφυγών».

38 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Ιουλίου 2002, C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2002, σ. I-6677, σκέψη 39).

39 — Αποφάσεις της 2ας Απριλίου 1998, C-321/95 P, Greenpeace κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-1651), και Unión de Pequeños Agricultores κατά Συμβουλίου, προαναφερθείσα, σκέψη 40.

70. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας δεν εκτείνεται σε πράξεις οι οποίες, όπως οι προσβαλλόμενες αποφάσεις, δεν μπορούν να προσβάλουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που εγγυάται το κοινοτικό δίκαιο και, επομένως, δεν μπορούν να έχουν έννομα αποτελέσματα έναντι των ενδιαφερομένων. Όσον αφορά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που τους παρέχει το δίκαιο των Ηνωμένων Πολιτειών, οι καπνοβιομηχανίες έχουν όλες τις προβλεπόμενες εγγυήσεις ενώπιον του District Court. Με την απόφαση Unión de Pequeños Agricultores κατά Συμβουλίου [40] το Δικαστήριο έκρινε ότι η ερμηνεία της προϋποθέσεως σχετικά με την ύπαρξη ατομικού συμφέροντος βάσει της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας δεν μπορεί να οδηγήσει σε απάλειψη της προϋποθέσεως αυτής. Όσον αφορά το άρθρο 288 ΕΚ, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι καπνοβιομηχανίες μπορούσαν ασφαλώς να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως. Η ανακύπτουσα για τις εταιρίες αυτές δυσχέρεια δεν θα αφορούσε τη θεμελίωση του παραδεκτού, αλλά την απόδειξη του ότι η Επιτροπή ενήργησε παρανόμως ασκώντας τις εν λόγω αγωγές και ότι, ως άμεση συνέπεια της ενέργειάς της αυτής, οι καπνοβιομηχανίες υπέστησαν κάποια ζημία.

71. Το Βασίλειο της Ισπανίας προσθέτει ότι το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας δεν είναι τόσο απόλυτο μέχρι σημείου να είναι αναγκαίο να μπορεί να ασκείται προσφυγή κατά οποιασδήποτε πράξεως ή να μπορεί οποιοσδήποτε να προσφεύγει στη δικαιοσύνη. Το κράτος αυτό υπενθυμίζει ότι το σύστημα της υποβολής προδικαστικού ερωτήματος αποτελεί έναν μηχανισμό συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου των δικαστηρίων των κρατών μελών, προς εξασφάλιση της ομοιόμορφης ερμηνείας και εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Η χρησιμοποίησή του δεν έχει καμία σχέση με τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως.

72. Ο ως άνω τρίτος λόγος είναι κατά την άποψή μου ο πιο σημαντικός στο πλαίσιο των ζητημάτων της αιτήσεως αναιρέσεως. Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη και η ύπαρξη πραγματικής και αποτελεσματικής προσφυγής, μαζί με την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο μιας κοινότητας δικαίου. Ένα ουσιώδες στοιχείο τού κατά το άρθρο 220 ΕΚ καθήκοντος του Δικαστηρίου να «εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά [...] την εφαρμογή της [...] Συνθήκης» είναι, πράγματι, να μεριμνά για την τήρηση των εν λόγω αρχών [41]. Συνεπώς, συμμερίζομαι εν προκειμένω τα επιχειρήματα που προβάλλουν η Επιτροπή και το Βασίλειο της Ισπανίας.

73. Όσον αφορά το επιχείρημα των καπνοβιομηχανιών κατά το οποίο το Δικαστήριο δεν μνημονεύει το άρθρο 288 ΕΚ στη νομολογία του που υπογραμμίζει την ύπαρξη ενός πλήρους συστήματος μέσων παροχής ένδικης προστασίας, πιστεύω ότι είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, στις αποφάσεις αυτές, το Δικαστήριο κάνει μνεία κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, ενός πλήρους συστήματος ελέγχου του κύρους κοινοτικών

40 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 38, σκέψη 44.

41 — Βλ., για παράδειγμα, τη διάταξη του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1990, C-2/88, Ποινική δίκη κατά Zwartveld κ.λπ. (Συλλογή 1990, σ. I-3365), για μια πολύ ευρεία χρήση της εξουσίας αυτής. Στο πλαίσιο του περιεχομένου και της φύσεως των εξουσιών ελέγχου του Δικαστηρίου, βλ., για παράδειγμα, την απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, C-376/98, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (Συλλογή 2000, σ. I-8419, σκέψη 84). Βλ. επίσης τη γνωμοδότηση 1/92 της 10ης Απριλίου 1992 (Συλλογή 1992, σ. I-2821) σχετικά με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

πράξεων εχόντων δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα. Τούτο προκύπτει σαφώς από τη νομολογία, από την απόφαση Les Verts [42] μέχρι την πλέον πρόσφατη απόφαση Gaston Schul [43].

74. Μια αγωγή αποζημιώσεως δεν υπάγεται στο σύστημα δικαιοδοτικού ελέγχου. Πρόκειται μάλλον για ένα «αυτοτελές ένδικο βοήθημα, με ιδιαίτερη λειτουργία στο πλαίσιο του συστήματος παροχής έννομης προστασίας, και υποκείμενο σε προϋποθέσεις ασκήσεως οι οποίες τέθηκαν ενόψει του ειδικού σκοπού του. Ενώ σκοπός της προσφυγής ακυρώσεως [...] είναι η κύρωση του παράνομου χαρακτήρα μιας νομικώς δεσμευτικής πράξεως [...], η αγωγή αποζημιώσεως έχει ως αντικείμενο την αίτηση αποκαταστάσεως ζημίας απορρέουσας από μια πράξη [...] ή από μια συμπεριφορά που μπορεί να καταλογισθεί σε κοινοτικό όργανο ή οργανισμό» [44].

75. Έτσι, υφίσταται ένα πλήρες σύστημα μέσων ένδικης προστασίας όταν η νομική κατάσταση ενός προσώπου θίγεται από μέτρο έχον δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα. Υπάρχει ένα άλλο συμπληρωματικό μέσο ένδικης προστασίας όταν πρόσωπο υφίσταται ζημία λόγω μιας παράνομης συμπεριφοράς. Οι δύο αυτές δυνατότητες μπορούν να προσφέρονται στο πλαίσιο ιδιαίτερων περιστάσεων, αλλά τούτο δεν θα συμβαίνει οπωσδήποτε σε όλες τις περιπτώσεις.

76. Στο βαλλόμενο χωρίο της αποφάσεώς του το Πρωτοδικείο κάνει σαφώς μνεία για ένα ευρύτερο «πλήρες σύστημα», περιλαμβάνον τόσο τον έλεγχο νομιμότητας όσο και τη διαπίστωση της υπάρξεως ευθύνης. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ήδη την αδυναμία διενέργειας του ελέγχου νομιμότητας λόγω της ελλείψεως δεσμευτικού εννόμου αποτελέσματος. Σημείωσε ωστόσο ότι οι καπνοβιομηχανίες δεν θα στερούνταν μέσου ένδικης προστασίας κατά το κοινοτικό δίκαιο αν μπορούσαν να αποδείξουν ότι υπέστησαν ζημία εξαιτίας μιας παράνομης πράξεως της Επιτροπής. Μια τέτοια συλλογιστική δεν επιδέχεται κριτική, κατά την άποψή μου, εκτός αν η μείζων πρόταση του συλλογισμού —ελλείψει δεσμευτικών εννόμων αποτελεσμάτων— αποδειχθεί εσφαλμένη. Δεν πιστεύω ότι οι καπνοβιομηχανίες αποδεικνύουν κάτι τέτοιο προβάλλοντας τους δύο πρώτους λόγους αναιρέσεως.

77. Ασφαλώς, η έκβαση μιας αγωγής αποζημιώσεως είναι αβέβαιη. Καμία τέτοια αγωγή δεν εκκρεμεί ενώπιον του Πρωτοδικείου και δεν μπορεί να προβλεφθεί, σε περίπτωση ασκήσεώς της, αν αυτή θα ήταν βάσιμη ή όχι. Προφανώς, αν οι καπνοβιομηχανίες δεν είναι σε θέση να αποδείξουν την ύπαρξη παράνομης συμπεριφοράς των κοινοτικών οργάνων [45], την προβαλλόμενη

42 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 23.

43 — Απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2005, C-461/03 (Συλλογή 2005, σ. I-10513, σκέψη 22).

44 — Βλ. την πολύ πρόσφατη απόφαση της 23ης Μαρτίου 2004 C-234/02 P, Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής κατά Lamberts (Συλλογή 2004, σ. I-2803, σκέψη 59 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Η σκέψη αυτή και οι επόμενές της επιβεβαιώνουν επίσης την πάγια νομολογία κατά την οποία το παραδεκτό αγωγής αποζημιώσεως δεν έχει καμία σχέση με εκείνο μιας προσφυγής ακυρώσεως της ίδιας πράξεως που φέρεται ότι είναι παράνομη. Η αγωγή αποζημιώσεως εξαρτάται από ένα μέτρο ή μια παράνομη συμπεριφορά με επιζήμια για τον ενάγοντα πρακτικά αποτελέσματα ενώ η προσφυγή ακυρώσεως εξαρτάται από το αν υπήρξαν έννομες συνέπειες.

45 — Ή, κατά τη φρασεολογία που χρησιμοποιήθηκε στην απόφαση Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, την ύπαρξη «επαρκώς διακεκριμένης παραβάσεως υπέρτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες» (απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 1971, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1041, σκέψη 11).

ζημία και τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ τής εν λόγω συμπεριφοράς και της ζημίας, η αγωγή τους θα απορριφθεί. Το γεγονός ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν θα πληρούν τις προϋποθέσεις προς αποκατάσταση της ζημίας τους δεν σημαίνει ότι στερούνται αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

78. Μπορεί ασφαλώς να υποτεθεί ότι θα υπάρχουν και εντελώς διαφορετικές περιπτώσεις όπου μια αγωγή αποζημιώσεως θα είχε ελπίδες να ευδοκιμήσει. Ας υποθέσουμε, για παράδειγμα, ότι η Επιτροπή αποφασίζει χωρίς την παραμικρή δικαιολογία να κινήσει επιθετικές ένδικες διαδικασίες κατά ενός ή περισσοτέρων γεωργοκαλλιεργητών εγκατεστημένων εντός κράτους ΑΚΕ, εκθέτοντάς τους στον κίνδυνο να εξαφανισθούν οικονομικά πριν από την εκδίκαση της σχετικής αγωγής. Όχι μόνον θα μπορεί ευλόγως να υποστηριχθεί το βάσιμο μιας αγωγής αποζημιώσεως αλλά θα πληρούνται και οι προϋποθέσεις για τη λήψη προσωρινών μέτρων [46] —τα οποία θα μπορούσαν μάλιστα να λάβουν τη μορφή αναστολής της εκτελέσεως της αποφάσεως προσφυγής στη δικαιοσύνη [47].

79. Τέλος, δεν δέχομαι το επιχείρημα που προέβαλαν οι καπνοβιομηχανίες κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η προθεσμία των πέντε ετών προς άσκηση αγωγής αποζημιώσεως [48] μπορεί να είναι υπερβολικά βραχεία. Η εν λόγω προθεσμία ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις και αρχίζει να τρέχει μόνον όταν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις προς άσκηση αγωγής [49].

80. Συνεπώς, εκτιμώ ότι οι καπνοβιομηχανίες δεν απέδειξαν κάποια προσβολή του δικαιώματός τους προς εξασφάλιση αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

Τέταρτος λόγος: εσφαλμένη εφαρμογή και εσφαλμένη ερμηνεία της νομολογίας περί της δυνατότητας αμφισβητήσεως προδήλως παρανόμων μέτρων

81. Ο ως άνω λόγος αναιρέσεως σχετίζεται κυρίως με τις σκέψεις 87 και 88 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, που συνοψίζονται στις σκέψεις 17 και 18 ανωτέρω. Οι καπνοβιομηχανίες υποστηρίζουν ότι καμία διάταξη του κοινοτικού δικαίου δεν εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να κινεί ένδικες διαδικασίες εκτός της κοινοτικής εννόμου τάξεως ή να λαμβάνει εκτελεστικά μέτρα προς είσπραξη δασμών και ΦΠΑ. Κατ' αυτές, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις είναι επομένως προδήλως παράνομες και οι προσφυγές έπρεπε να κριθούν παραδεκτές, όπως έγινε δεκτό με την απόφαση IBM

46 — Δυνάμει του άρθρου 243 ΕΚ και του άρθρου 104, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου

47 — Η δυνατότητα διαταγής της αναστολής ασκήσεως μιας τέτοιας αγωγής ουδέποτε επιβεβαιώθηκε ρητά και το ζήτημα εξακολουθεί να παραμένει ανοιχτό· βλ. τις διατάξεις του Προέδρου του Δικαστηρίου της 23ης Μαΐου 1990, C-51/90 R και C-59/90 R, Comos Tank κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-2167, σκέψη 33), και του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1995, T-203/95 R, Connolly κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-2919, σκέψη 23).

48 — Άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

49 — Βλ., για παράδειγμα, την απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 1982, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 και 5/81, Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1982, σ. 85, σκέψεις 9 και 10).

κατά Επιτροπής[50] σχετικά με τον δικαστικό έλεγχο, σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, προπαρασκευαστικών πράξεων που «στερούνται ακόμη και κάθε επιφάσεως νομιμότητας». Όταν το Δικαστήριο έκανε λόγο, στην υπόθεση FNAB κ.λπ. κατά Συμβουλίου[51], περί «κριτηρίων παραδεκτού που ορίζει ρητώς η Συνθήκη», αναφερόταν στα κριτήρια του αμέσου και ατομικού συμφέροντος και όχι στις εξαιρετικές περιστάσεις της αποφάσεως IBM κατά Επιτροπής.

82. Η Επιτροπή και η Δημοκρατία της Φινλανδίας θεωρούν τον λόγο αυτό απαράδεκτο διότι απλώς επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα που είχαν προβληθεί πρωτοδίκως. Αλλά, εκ νέου, εκτιμώ ότι ο υπό κρίση λόγος σαφώς ικανοποιεί τα κριτήρια που θέτουν οι αποφάσεις Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής και Eurocoton κ.λπ. κατά Συμβουλίου[52] και ότι, επομένως, είναι παραδεκτός.

83. Η Επιτροπή σημειώνει ότι οι προνομιούχοι προσφεύγοντες των οποίων τα προνόμια μπορούν να επηρεάζονται σε περίπτωση αναλήψεως κάποιας εξουσίας εκ μέρους της υποστήριξαν το δικαίωμά της προς λήψη των προσβαλλομένων αποφάσεων. Η αρχή (που εκφράζεται στο άρθρο 282 ΕΚ) ορίζει ότι η Επιτροπή έχει το μονοπώλιο της εκπροσωπήσεως της Κοινότητας ενώπιον των δικαστηρίων. Δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει τουλάχιστον εκ πρώτης όψεως σχετική αρμοδιότητα, συνάγεται λογικά ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις δεν μπορούν να «στερούνται ακόμη και κάθε επιφάσεως νομιμότητας». Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει επιπλέον ότι η απόφαση IBM κατά Επιτροπής δεν έχει το περιεχόμενο που της αποδίδουν οι καπνοβιομηχανίες. Αντιθέτως, στην ως άνω υπόθεση το Δικαστήριο άφησε ανοιχτό το ζήτημα αν τέτοια μέτρα μπορούν να επιδέχονται έλεγχο σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις.

84. Πρώτον, συμφωνώ με την άποψη του Βασιλείου της Ισπανίας όσον αφορά την ερμηνεία της αποφάσεως IBM κατά Επιτροπής. Κατά τη σκέψη 23 της εν λόγω αποφάσεως: «Δεν είναι αναγκαίο για τις ανάγκες τής υπό κρίση υποθέσεως να κριθεί το ζήτημα κατά πόσον, σε εξαιρετικές περιστάσεις και όταν πρόκειται για μέτρα που στερούνται ακόμη και κάθε επιφάσεως νομιμότητας, ο δικαστικός έλεγχος σε πρόωρο στάδιο, όπως τον εννοεί η IBM, δύναται να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με το σύστημα μέσων παροχής εννόμου προστασίας που προβλέπεται από τη Συνθήκη, διότι οι περιστάσεις που επικαλείται εν προκειμένω η προσφεύγουσα δεν δύνανται, εν πάση περιπτώσει, να δικαιολογήσουν το παραδεκτό μιας τέτοιας προσφυγής». Ομοίως, στην απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, τη μόνη άλλη απόφαση που παραθέτουν οι καπνοβιομηχανίες προς στήριξη της απόψεώς τους, το Πρωτοδικείο έκρινε απλώς ότι δεν υπήρχε, εν πάση περιπτώσει, καμία εξαιρετική περίσταση εν προκειμένω. Επομένως, στις δύο αυτές αποφάσεις, το ζήτημα αυτό σαφώς εξακολουθεί να παραμένει εκκρεμές[53]. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να υπέπεσε σε νομική πλάνη παραλείποντας να ακολουθήσει μιαν ανύπαρκτη νομολογία.

50 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7, σκέψη 23· βλ. επίσης την απόφαση Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 12.

51 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 40.

52 — Βλ. το σημείο 48 και την υποσημείωση 29 των προτάσεών μου.

53 — Μολονότι οι καπνοβιομηχανίες παρέθεσαν επίσης τις αποφάσεις Επιτροπή κατά Συμβουλίου και Γαλλία κατά Επιτροπής (βλ. υποσημείωση 13), οι εν λόγω υποθέσεις αφορούσαν μέτρα τα οποία, προδήλως, είχαν όντως έννομα αποτελέσματα.

85. Εν πάση περιπτώσει, το κριτήριο σχετικά με το αν ένα μέτρο «στερείται ακόμη και κάθε επιφάσεως νομιμότητας» είναι πάρα πολύ αυστηρό. Δεν μπορεί να λεχθεί ότι το κριτήριο αυτό ικανοποιείται σε περίπτωση που, σχετικά με την προβαλλόμενη παρανομία, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η Επιτροπή δεν είχε αρμοδιότητα προς λήψη του επίμαχου μέτρου και στις οποίες άλλα κοινοτικά όργανα ή/και κράτη μέλη τα οποία φέρεται ότι έχουν τη σχετική αρμοδιότητα αντί της Επιτροπής όχι μόνον δεν αμφισβητούν την αρμοδιότητά της αλλά και τη στηρίζουν ενεργά.

86. Ούτε τα επικουρικά επιχειρήματα που προβάλλουν οι καπνοβιομηχανίες στο πλαίσιο του λόγου αυτού είναι βάσιμα. Κατ' αυτές, πρώτον, καθόσον ο ως άνω λόγος αφορά το βάσιμο της προσφυγής, το Πρωτοδικείο όφειλε να εξετάσει μαζί το παραδεκτό και το βάσιμο. Όμως, η νομολογία που παραθέτουν [54] δεν αφορά καταστάσεις στις οποίες ανέκυπτε κάποιο ζήτημα αρμοδιότητας ή πρόδηλης ελλείψεως νομιμότητας. Δεύτερον, δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο δεν συνεξέτασε το παραδεκτό και το βάσιμο της προσφυγής, όφειλε να εξετάσει το παραδεκτό —δηλαδή αν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις παρήγαγαν έννομα αποτελέσματα— βάσει των προβαλλόμενων πραγματικών περιστατικών [55] —δηλαδή λαμβάνοντας ως αφετηρία ότι η Επιτροπή δεν ήταν αρμόδια. Όμως, ακριβώς αυτό έπραξε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 87 της αποφάσεώς του. Συνήγαγε ότι η απλή αναρμοδιότητα δεν μπορούσε να έχει έννομα αποτελέσματα.

87. Κατά συνέπεια, έχω τη γνώμη ότι ούτε ο ως άνω λόγος μπορεί να γίνει δεκτός.

Πέμπτος λόγος: παράβαση του άρθρου 292 ΕΚ

88. Οι καπνοβιομηχανίες υποστηρίζουν ότι το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου κατά το οποίο το District Court μπορούσε να κρίνει κάθε διαφορά σχετικά με την αρμοδιότητα της Επιτροπής είναι αντίθετο προς το άρθρο 292 ΕΚ και προς το σύστημα των Συνθηκών. Η αυτονομία της κοινοτικής εννόμου τάξεως τίθεται υπό αμφισβήτηση, κατ' αυτές, από κάθε μη κοινοτικό σύστημα που δεσμεύει την Κοινότητα και τα όργανά της κατά την άσκηση των εσωτερικών αρμοδιοτήτων τους, όσον αφορά μια συγκεκριμένη ερμηνεία των κανόνων του κοινοτικού δικαίου [56]. Τούτο θα συνέβαινε αν το District Court έπρεπε να αποφανθεί επί της αρμοδιότητας της Επιτροπής να ασκήσει αγωγές στις Ηνωμένες Πολιτείες με σκοπό την είσπραξη δασμών και ΦΠΑ.

54 — Αποφάσεις της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 358/85 και 51/86, Γαλλία κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 4821)· της 9ης Οκτωβρίου 1990, C-366/88, Γαλλία κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 35· της 13ης Νοεμβρίου 1991, C-303/90, Γαλλία κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 13, και της 16ης Ιουνίου 1993, C-325/91, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. I-3283).

55 — Απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, 169/84, Cofaz κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 391, σκέψη 20).

56 — Γνωμοδότηση της 14ης Δεκεμβρίου 1991, 1/91 (Συλλογή 1991, σ. I-6079, σκέψεις 41 έως 46), και γνωμοδότηση της 18ης Απριλίου 2002, 1/00 (Συλλογή 2002, σ. I-3493, σκέψη 45).

89. Πρώτον, συμφωνώ με την ανάλυση της Επιτροπής κατά την οποία από το γράμμα του άρθρου 292 ΕΚ —«Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μη ρυθμίζουν διαφορές σχετικές με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας Συνθήκης κατά τρόπο διάφορο από εκείνον που προβλέπει η Συνθήκη»— προκύπτει σαφώς ότι η εν λόγω διάταξη εκφράζει μια ανάληψη υποχρεώσεως εκ μέρους των κρατών μελών και όχι έναν περιορισμό του πεδίου δράσεως των κοινοτικών οργάνων.

90. Δεύτερον, μια απόφαση επί ζητήματος αρμοδιότητας, εκδιδόμενη από δικαστήριο ενώπιον του οποίου προσφεύγει ένα κοινοτικό όργανο [57] δεν είναι συγκρίσιμη με την υπογραφή εκ μέρους της Κοινότητας μιας διεθνούς συμφωνίας δεσμεύουσας τα όργανα αυτά κατά την άσκηση των εσωτερικών εξουσιών τους ή εισάγουσας στην κοινοτική έννομη τάξη ένα σημαντικό σύνολο κανόνων, όπως εκείνοι τους οποίους αφορούν οι δύο προαναφερθείσες γνωμοδοτήσεις. Μια απόφαση του District Court επί ζητήματος αρμοδιότητας δεν θα ήταν δεσμευτική παρά μόνον στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης δίκης. Θα μπορούσε να τεθεί υπό αμφισβήτηση ακόμα και ενώπιον του ιδίου δικαστηρίου στο πλαίσιο άλλων δικών βάσει διαφορετικής αποφάσεως της Επιτροπής και, κατά μείζονα λόγο, ενώπιον άλλων δικαστηρίων ή, γενικώς, οργάνων με δικαιοδοτικές εξουσίες.

91. Συμφωνώ επίσης με την άποψη της Επιτροπής κατά την οποία, δεδομένου ότι το District Court είναι το δικαστήριο του τόπου στον οποίο είναι εγκατεστημένες οι περισσότερες καπνοβιομηχανίες και όπου έλαβαν χώρα οι καταγγελλόμενες δραστηριότητες, το ως άνω δικαστήριο ήταν το πλέον πρόσφορο όργανο για να εξασφαλίσει την αποτελεσματική εκτέλεση της ζητούμενης δικαστικής αποφάσεως· περαιτέρω, συμφωνώ και με την ανάλυση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας κατά την οποία η άποψη που προβάλλουν οι καπνοβιομηχανίες όσον αφορά το άρθρο 292 ΕΚ ενέχει τον κίνδυνο να παρέχεται με τον τρόπο αυτό η δυνατότητα σε οποιονδήποτε εναγόμενο να εμποδίζει την εκδίκαση νομίμως ασκηθείσας κατ' αυτού αγωγής ενώπιον μη κοινοτικού δικαστηρίου απλώς και μόνον με την προβολή τής εν λόγω ενστάσεως.

92. Περαιτέρω, όπως και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν μπορώ να αντιληφθώ πώς θα μπορούσε να έχει καθαυτή δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα μια παράβαση του άρθρου 292 ΕΚ, αν μπορεί να αποδειχθεί κάτι τέτοιο, καθιστώντας τις προσβαλλόμενες αποφάσεις πράξεις δεκτικές προσφυγής.

Πρόταση όσον αφορά τους λόγους αναιρέσεως

93. Κατόπιν της εξετάσεως των πέντε λόγων που προβάλλουν οι καπνοβιομηχανίες εκτιμώ ότι αυτές δεν απέδειξαν την ύπαρξη νομικής πλάνης στην απόφαση του Πρωτοδικείου και ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει κατά συνέπεια να απορριφθεί.

57 — Όπως σημειώνει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, τούτο προϋποθέτει ότι η θεωρία της «Act of State» δεν θα μπορεί να εφαρμοστεί, ενώ ο δεύτερος λόγος στηρίζεται στην υπόθεση ότι η ως άνω θεωρία *έχει όντως εφαρμογή*.

Η παρέμβαση του Συμβουλίου

Το ζήτημα

94. Το Συμβούλιο ασχολείται και με ένα άλλο ζήτημα, το οποίο αφορά τη θέση που έχουν οι προνομιούχοι και οι μη προνομιούχοι προσφεύγοντες σε σχέση με το κριτήριο του δεσμευτικού εννόμου αποτελέσματος στο πλαίσιο της οικονομίας του άρθρου 230 ΕΚ. Κατ' ουσίαν, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι ορθώς το Πρωτοδικείο έκρινε την προσφυγή απαράδεκτη, διότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις δεν παρήγαγαν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα έναντι των καπνοβιομηχανιών. Υποστηρίζει εντούτοις ότι έπρεπε να γίνει διάκριση μεταξύ της καταστάσεως των προνομιούχων προσφευγόντων περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 230, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ και εκείνης των μη προνομιούχων προσφευγόντων, όπως είναι οι καπνοβιομηχανίες. Κατά το Συμβούλιο, δεν πρέπει να εμποδίζονται για λόγους παραδεκτού οι προνομιούχοι προσφεύγοντες να προσβάλουν μια απόφαση του είδους αυτού (μολονότι προσθέτει ότι εν προκειμένω δεν είχε κανένα λόγο να προβάλει μια τέτοια αμφισβήτηση στην υπό κρίση υπόθεση).

95. Η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο συμφωνούν με την άποψη του Συμβουλίου. Οι καπνοβιομηχανίες επίσης συμφωνούν εν μέρει. Αντλούν εντούτοις από την άποψη του Συμβουλίου το επιχείρημα ότι, αν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις μπορούσαν να αμφισβητηθούν από προνομιούχους προσφεύγοντες, τότε αυτές έχουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα υπό την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ. Περαιτέρω, δεδομένου ότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι εν λόγω αποφάσεις αφορούν άμεσα και ατομικά τις καπνοβιομηχανίες, οι προσφυγές θα έπρεπε να κηρυχθούν παραδεκτές.

Εκτίμηση

96. Το ως άνω επιχείρημα του Συμβουλίου προβάλλεται προφανώς προς στήριξη του αιτήματος της Επιτροπής να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως εν μέρει ως απαράδεκτη και εν μέρει ως αβάσιμη. Εντούτοις, δεν αντικρούει κανένα από τα επιχειρήματα που προβάλλονται στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως. Επομένως, είναι άνευ σημασίας σε σχέση με την υπό κρίση διαδικασία.

97. Καθόσον με το επιχείρημα αυτό αμφισβητείται η συλλογιστική του Πρωτοδικείου περί της υπάρξεως δεσμευτικών εννόμων αποτελεσμάτων υπό την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ, θα ήταν πιο σκόπιμο να προβληθεί το εν λόγω επιχείρημα στο πλαίσιο χωριστής αιτήσεως αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Ωστόσο, δεν έχω πεισθεί ότι η σχετική συλλογιστική αντιβαίνει προς τη θέση του Συμβουλίου.

98. Είναι ακριβές ότι οι σκέψεις 85 έως 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως κάνουν λόγο αποκλειστικά περί δεσμευτικών αποτελεσμάτων γενικά. Με βάση το στοιχείο

αυτό μπορεί να υποστηριχθεί ότι το Πρωτοδικείο εφάρμοσε ένα γενικό κριτήριο, εκτιμώντας ότι, σε περίπτωση μη ικανοποιήσεως του κριτηρίου αυτού, ουδείς μπορεί να αμφισβητεί πράξεις όπως οι επίμαχες. Όμως, είναι σαφές ότι το Πρωτοδικείο προέβη στη σχετική εξέταση βάσει του κριτηρίου των εννόμων αποτελεσμάτων που δεσμεύουν έναν συγκεκριμένο προσφεύγοντα, όπως δέχθηκε στη σκέψη 77 της αποφάσεώς του θεωρώντας ότι υφίσταται επ' αυτού μια γενική αρχή, καθώς και ότι κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταντο τέτοια αποτελέσματα έναντι των καπνοβιομηχανιών. Λαμβάνοντας ως βάση την άποψη αυτή, ο ισχυρισμός του Συμβουλίου, κατά τον οποίο η εκτίμηση του δικαιώματος που έχουν οι προνομιούχοι προσφεύγοντες προς άσκηση προσφυγής θα έπρεπε να οδηγήσει σε διαφορετικό αποτέλεσμα, είναι ασυμβίβαστος με τη θέση του Πρωτοδικείου.

99. Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός αυτός εκφεύγει του πλαισίου της αναιρέσεως, οπότε παρέλκει η εξέτασή του από το Δικαστήριο. Ωστόσο, θα διατυπώσω ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με το εν λόγω ζήτημα γιατί αυτό μπορεί να βοηθήσει στη διευκρίνιση άλλων πτυχών της αιτήσεως αναιρέσεως.

100. Οι διατάξεις που είχαν παλαιότερα τη θέση των τριών πρώτων εδαφίων του άρθρου 230 ΕΚ[58] ήταν αυτές του άρθρου 173, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο είχε ως εξής, πριν τροποποιηθεί το 1992 με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ:

«Το Δικαστήριο ελέγχει τη νομιμότητα των πράξεων του Συμβουλίου και της Επιτροπής, εκτός των συστάσεων και γνωμών. Για τον σκοπό αυτόν είναι αρμόδιο να αποφαίνεται επί προσφυγών που ασκούνται από κράτος μέλος, το Συμβούλιο ή την Επιτροπή λόγω αναρμοδιότητας, παραβάσεως ουσιώδους τύπου, παραβάσεως της παρούσας Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της ή λόγω καταχρήσεως εξουσίας».

Το κείμενο του ακόλουθου εδαφίου, σχετικά με το δικαίωμα προσφυγής εκ μέρους φυσικών ή νομικών προσώπων τα οποία αφορά άμεσα και ατομικά η οικεία πράξη, παρέμεινε αμετάβλητο.

101. Στο πλαίσιο ακριβώς αυτό το Δικαστήριο ανέπτυξε τη νομολογία του σχετικά με το κριτήριο του δεσμευτικού εννόμου αποτελέσματος (και, παράλληλα, σχετικά με το πότε η οικεία πράξη αφορά κάποιο πρόσωπο άμεσα και ατομικά).

102. Στις πρώτες υποθέσεις στις οποίες ανέκυψε το σχετικό ζήτημα το Δικαστήριο αναφέρθηκε γενικά στα δεσμευτικά μέτρα ή σ' αυτά που αποσκοπούν να έχουν ή να παραγάγουν έννομα αποτελέσματα[59]. Στη

58 — Βλ. το σημείο 5 των προτάσεών μου.

59 — Αποφάσεις της 1ης Μαρτίου 1966, 48/65, Lütticke κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 243)· της 31ης Μαρτίου 1971, 22/70, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 729, σκέψη 42), και της 27ης Μαρτίου 1980, 133/79, Sucrimex Westzucher κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1980/1, σ. 659, σκέψη 17).

συνέχεια, στην απόφαση IBM κατά Επιτροπής[60], έκρινε το εξής (ακολουθώντας μιαν ερμηνεία πιο περιοριστική μεν, αλλά ουδόλως ασυμβίβαστη προς την προηγούμενη νομολογία του): «Σύμφωνα με την παγία νομολογία του Δικαστηρίου, συνιστά πράξη ή απόφαση, η οποία δύναται να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως [...], κάθε μέτρο του οποίου τα έννομα αποτελέσματα είναι δεσμευτικά και ικανά να επηρεάσουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας κατά τρόπο σαφή τη νομική του θέση». Το εν λόγω κριτήριο του εννόμου αποτελέσματος για τον προσφεύγοντα ακολουθείται παγίως, με πλέον πρόσφατη περίπτωση την απόφαση Επιτροπή κατά Greencore[61]. Το Πρωτοδικείο επίσης το ακολουθεί παγίως, από την απόφαση Μαρκόπουλος κατά Δικαστηρίου[62] μέχρι την απόφαση Infront WM AG κατά Επιτροπής[63].

103. Επομένως, όπως φαίνεται, το πρώτο το κριτήριο του παραδεκτού κατά το άρθρο 230 ΕΚ είναι η ύπαρξη δεσμευτικού εννόμου αποτελέσματος *τόσο* γενικά *όσο και* έναντι του προσφεύγοντος ή των προσφευγόντων. Η παντελής έλλειψη δεσμευτικού εννόμου αποτελέσματος καθιστά άνευ αντικειμένου την εξέταση του αν υπάρχει ή όχι κάποιο αποτέλεσμα που να θίγει ατομικά τον ενδιαφερόμενο.

104. Το κριτήριο αυτό μπορεί επιπλέον να ισχύει ανεξάρτητα από το αν ο προσφεύγων είναι ή όχι «προνομιούχος» υπό την έννοια του άρθρου 230 ΕΚ, όπως προκύπτει από το παράδειγμα δύο πρόσφατων υποθέσεων στις οποίες ένα κράτος μέλος, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, είχε ζητήσει την ακύρωση μέτρου που είχε λάβει η Επιτροπή αποκλειστικά προκειμένου να απορριφθεί η προσφυγή ως απαράδεκτη με την αιτιολογία ότι δεν υπήρχε κανένα δεσμευτικό έννομο αποτέλεσμα *έναντι του προσφεύγοντος*[64].

105. Συναφώς, το κατά το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ κριτήριο σύμφωνα με το οποίο η οικεία πράξη πρέπει να αφορά άμεσα και ατομικά τον προσφεύγοντα διακρίνεται από τη γενική προϋπόθεση που ισχύει αποκλειστικά για τους μη προνομιούχους προσφεύγοντες και έπεται λογικά της προϋποθέσεως αυτής. Έτσι, ένας κανονισμός έχων γενικά αποτελέσματα μπορεί να παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα έναντι τέτοιων προσφευγόντων, αλλά, κατά τη νομολογία, δεν θα τους αφορά ατομικά. Η εν λόγω κατάσταση είναι συγκρίσιμη με το —επίσης διαφορετικό— κριτήριο της «διαφυλάξεως των προνομίων» που ισχύει για τους «ημι-προνομιούχους» προσφεύγοντες δυνάμει του άρθρου 230, τρίτο εδάφιο, ΕΚ. Κανένα από τα δύο αυτά διαφορετικά και συνακόλουθα κριτήρια δεν έχει εφαρμογή στους «πλήρως προνομιούχους προσφεύγοντες» περί των οποίων γίνεται λόγος στο δεύτερο εδάφιο του εν λόγω άρθρου.

60 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 7, σκέψη 9.

61 — Απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2004, C-123/03 P (Συλλογή 2004, σ. I-11645, σκέψη 44).

62 — Απόφαση της 22ας Ιουνίου 1990, T-32/89 και T-39/89 (Συλλογή 1990, σ. II-281, σκέψη 21).

63 — Απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2005, T-33/01 (Συλλογή 2005, σ. II-5897, σκέψη 89).

64 — Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1999, C-308/95, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-6513, ιδίως σκέψεις 26 και 29), και διάταξη της 28ης Ιανουαρίου 2004, C-164/02, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, σ. I-1177, ιδίως σκέψεις 18 και 22).

106. Κατά συνέπεια, αν το Συμβούλιο, ή οποιοσδήποτε άλλος από τους προσφεύγοντες που απαριθμούνται στο τελευταίο αυτό εδάφιο επιθυμεί να αμφισβητήσει μιαν απόφαση της Επιτροπής της ίδιας φύσεως όπως και οι προσβαλλόμενες εν προκειμένω, θα πρέπει να αποδείξει την ύπαρξη δεσμευτικών εννόμων αποτελεσμάτων ικανών να θίξουν τα συμφέροντά του, μεταβάλλοντας κατά τρόπο σαφή τη νομική του κατάσταση.

107. Εξάλλου, ο γενικός εισαγγελέας Jacobs διερωτήθηκε πρόσφατα επί του βασίμου της θέσεως που έλαβε το Δικαστήριο στις δύο ως άνω αποφάσεις στις οποίες ήταν διάδικος το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, εκτιμώντας ότι η προϋπόθεση της υπάρξεως δεσμευτικών εννόμων αποτελεσμάτων έναντι του προσφεύγοντος δεν φαινόταν να έχει σημασία παρά μόνο σε περίπτωση ιδιωτών προσφευγόντων, ήτοι μη προνομιούχων [65]. Κατ' αυτόν, ένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να αποδείξει κάποιο ειδικό έννομο συμφέρον όσον αφορά την έκβαση δίκης επί προσφυγής ασκηθείσας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 230 ΕΚ.

108. Εντούτοις, δεδομένου ότι το ως άνω ζήτημα δεν ήταν ουσιώδους σημασίας στην ως άνω υπόθεση (το δε Δικαστήριο στην απόφασή του απλώς έκανε λόγο περί εννόμων αποτελεσμάτων χωρίς να διευκρινίσει αν τα αποτελέσματα αυτά έπρεπε να υφίστανται έναντι του κράτους μέλους) και δεδομένου ότι δεν είναι κρίσιμο για την έκβαση της υπό κρίση αιτήσεως ακυρώσεως, είναι ίσως προτιμότερο να επιλυθεί στο μέλλον το εν λόγω ζήτημα στο πλαίσιο μιας άλλης υποθέσεως στο πλαίσιο της οποίας αυτό μπορεί να έχει σημασία.

65 — Προτάσεις στην απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, C-301/03, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2005, σ. I-10217, σκέψεις 52 και 53), καθώς και σημείο 15 των εν λόγω προτάσεων.

Επί των δικαστικών εξόδων

109. Δυνάμει του άρθρου 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Βάσει του άρθρου 69, παράγραφος 4, τα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα που ασκούν παρέμβαση φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.

110. Στην υπό κρίση υπόθεση, θεωρώ ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί. Η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη των αναιρεσειουσών στα δικαστικά έξοδα. Στη διαδικασία παρενέβησαν εξάλλου το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και οκτώ κράτη μέλη.

111. Κατά συνέπεια, οι καπνοβιομηχανίες πρέπει να καταδικαστούν στα δικά τους δικαστικά έξοδα και σε εκείνα της Επιτροπής. Οι παρεμβαίνοντες διάδικοι θα φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.

Πρόταση

112. Προτείνω, επομένως, στο Δικαστήριο

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

— να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικά τους δικαστικά έξοδα και σε εκείνα της Επιτροπής·

— να κρίνει ότι οι παρεμβαίνοντες διάδικοι θα φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.